

Брюксел, 6.4.2018г.
COM(2018) 170 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**относно междинната оценка за изпълнението на програмата „Европа за
гражданите“ за периода 2014 — 2020 г.**

{SWD(2018) 86 final}

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

относно междинната оценка за изпълнението на програмата „Европа за гражданите“ за периода 2014 — 2020 г.

В речта си за състоянието на Съюза от 2017 г. председателят Юнкер изтъкна необходимостта гражданското общество да бъде включено в по-голяма степен в работата, посветена на бъдещето на Европа, на национално, регионално и местно равнище. Програмата „Европа за гражданите“ е един от инструментите за привличане на европейските граждани към европейския проект, за насърчаване на задълбочен интерес към Европейския съюз и идентификация с него.

В настоящия доклад са изложени междинните резултати от програмата „Европа за гражданите“ и са разгледани качествените и количествените аспекти на нейното изпълнение съгласно изискванията на член 15, параграф 4, буква а) от Регламент (ЕС) № 390/2014 на Съвета от 14 април 2014 г.¹ Докладът се основава на констатациите от проведена външна междинна оценка² и на работен документ на службите на Комисията³, както и на доклад на Европейския парламент от март 2017 г. относно изпълнението на програмата⁴ и обществена консултация, проведена от Комисията между януари и април 2017 г.⁵.

1. ВЪВЕДЕНИЕ И КОНТЕКСТ

Настоящата програма „Европа за гражданите“ за периода 2014 — 2020 г. е създадена с Регламент (ЕС) № 390/2014 на Съвета.

В регламента са определени следните нейни общи цели:

- да спомогне за това гражданите по-добре да разбират ЕС, неговата история и многообразие; и
- да развие европейското гражданство и да подобри условията за гражданско и демократично участие на равнището на ЕС.

Специфичните цели на програмата са:

- повишаване на осведомеността във връзка с паметта за миналото, общата история и ценности на ЕС и целта на ЕС, а именно да утвърждава мира,

¹ Регламент (ЕС) № 390/2014 на Съвета от 14 април 2014 г. за създаване на програма „Европа за гражданите“ за периода 2014 — 2020 г., ОВ L 115, 17.4.2014 г.

² Междинна оценка на програмата „Европа за гражданите“, Deloitte & Coffey International, юли 2017 г.

³ Работен документ на службите на Комисията, придружаващ доклада относно междинната оценка за изпълнението на програмата „Европа за гражданите“ за периода 2014 — 2020 г.

⁴ Доклад на Европейския парламент относно изпълнението на Регламент (ЕС) № 390/2014 на Съвета от 14 април 2014 г. за създаване на програма „Европа за гражданите“ (2015/2329(INI)).

⁵ Вж.: https://ec.europa.eu/home-affairs/content/public-consultation-mid-term-evaluation-europe-citizens-programme-2014-2020_en

ценностите на ЕС и благосъстоянието на своите народи чрез насърчаване на дебати, размисъл и изграждане на мрежи; и

- насърчаване на демократичното и гражданското участие на равнището на ЕС чрез подобряване на разбирането от страна на гражданите на процеса на създаване на политиките на ЕС и чрез осигуряване на условия за обществена и межкултурна ангажираност и доброволческа дейност на равнището на ЕС.

Програмата се изпълнява от Европейската комисия с подкрепата на Изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура (ЕАСЕА).

2. ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Чрез програмата се подпомагат широк кръг дейности и организации, утвърждаващи активното европейско гражданство чрез приобщаването на граждани от цяла Европа. Двете ѝ направления — *Европейска памет за миналото* и *Демократична ангажираност и гражданско участие* — се допълват от паралелна мярка (*хоризонтално действие: оценяване*) за анализ, разпространение и използване на резултатите от проектите. Както е предвидено в регламента, по програмата се използват безвъзмездни средства за действия в подкрепа на проекти и по двете направления и безвъзмездни средства за оперативни разходи за подпомагане на организации, чиято дейност попада в обхвата на целите на програмата.

2.1. Направления на програмата

- *Направление 1: Европейска памет за миналото*

По това направление се подкрепят дейности, които приканват към размисъл относно европейското културно многообразие и общите ценности на ЕС в най-широк смисъл. То има за цел да се финансират проекти за размисъл върху причините за тоталитарните режими в съвременната история на Европа и за почитане на жертвите на техните престъпления.

Направлението обхваща и дейности, свързани с други определящи моменти и отправни точки в най-новата история на Европа. Особено предпочитание се отдава на проекти, които насърчават толерантността, взаимното разбирателство, межкултурния диалог и помирението като средства за преодоляване на миналото и изграждане на бъдещето, като се акцентира върху достигането до младото поколение.

- *Направление 2: Демократична ангажираност и гражданско участие*

С това направление се подкрепят дейности, свързани с гражданското участие, като се обръща специално внимание на дейности, пряко свързани с политиките на ЕС. Подкрепата се предоставя с цел да се активизира участието в оформянето на политическата програма на ЕС в областите, свързани с целите на програмата. Направлението обхваща също така проекти и инициативи, създаващи условия за взаимно разбирателство, придобиване на межкултурни познания, солидарност, обществена ангажираност и доброволческа дейност на равнището на ЕС.

По направление 2 се подпомагат следните видове дейност:

– **Побратимяване на градове:** С тази мярка се подпомагат проекти, в които широк кръг граждани от побратимени градове се обединяват, за да обсъждат теми, съответстващи на целите на програмата. Чрез мобилизиране на гражданите на местно равнище и на равнището на ЕС за дебатиране по конкретни въпроси от европейската политическа програма с тези проекти се цели насърчаване на гражданското участие и създаването на условия за обществена ангажираност.

– **Мрежи от градове:** Общините, регионите и асоциациите, които работят съвместно по общи теми в дългосрочен план, може да развият мрежи с цел да си осигурят по-устойчиво сътрудничество и да обменят добри практики. Мрежите от градове организират дейности около тематика от общ интерес в контекста на целите на програмата или многогодишни приоритети.

– **Проекти на гражданското общество:** По тази мярка се предоставят безвъзмездни средства за подпомагане на проекти, провеждани в рамките на транснационални партньорства и мрежи с прякото участие на граждани. Тези проекти обединяват граждани от различни среди около дейности, предлагащи възможности за участие в оформянето на политическата програма на ЕС. Като част от проектите гражданите са приканени да си сътрудничат или да разискват теми за многогодишните приоритети на местно и европейско равнище.

- *Хоризонтално действие: оценяване*

Тази мярка включва дейности по комуникация, проучвания, разпространение на резултатите от програмата и подкрепа за определените в държавите членки и участващите държави звена за контакт на „Европа за гражданите“. Звената за контакт предлагат на кандидатстващите консултации, оказват подкрепа при търсенето на партньори и разпространяват информация за програмата.

2.2. Бюджет

Общият бюджет на програмата за периода 2014 — 2020 г. е 187 718 000 EUR⁶. През разглеждания отчетен период по нея са ползвани всички разпределени средства по поети задължения и плащания. Те са разделени между направленията и дейностите на програмата както следва:

- 9,46 милиона евро са предоставени за проекти във връзка с европейската памет за миналото.
- 12,21 милиона евро са предоставени за проекти за побратимяване на градове.
- 12,71 милиона евро са предоставени за мрежи на градове.
- 10,32 милиона евро са предоставени за проекти на гражданското общество.
- Общо 3,64 милиона евро са предоставени за структурно подпомагане на организации, работещи в областта на европейската памет за миналото.
- Общо 16,65 милиона евро са предоставени на мозъчни тръстове и европейски организации на гражданското общество, развиващи дейност в областта на гражданското участие.

---

⁶ След резултатите от преговорите по настоящата многогодишна финансова рамка (МФР) за периода 2014 — 2020 г. тези бюджетни средства са намалени с около 29,5 милиона евро в сравнение с първоначално предложения от Комисията бюджет.

- По програмата са предоставени и 2,8 милиона евро средства за паралелни дейности, включително за да се използват в най-добра степен постигнатите благодарение на нея резултати.

Таблица 1: Годишни разходи по програмата за периода 2014 — 2016 г.:

Година	Изразходвана сума (EUR)
2014 г.	22 688 003
2015 г.	22 352 785
2016 г.	22 765 895
Общо 2014 — 2016 г.	67 806 683

Източник: Годишни доклади на Европейската комисия за дейностите по програмата за 2014, 2015 и 2016 година.

2.3. Получени заявления и избрани проекти

Между 2014 и 2016 г. са подадени над 7000 заявления за безвъзмездни средства. В сравнение с предишната програма безвъзмездна помощ са получили по-малко проекти⁷. Това се обяснява донякъде с по-големия мащаб на проектите, получили безвъзмездни средства, както и с по-големия брой участници в проектите.

С изключение на проектите за побратимяване на градове финансирани са средно под 10 % от подадените в периода 2014 — 2016 г. проекти. През 2016 г. са финансирани 8 % от проектите във връзка с паметта за миналото, 22 % от тези за побратимяване на градове, 9 % за мрежи на градове и 5 % от проектите на гражданското общество⁸. Повишеното търсене от страна на кандидатстващите за безвъзмездни средства показва, че има потенциал за допълнително финансиране, включително за последващи действия и разпространение. Значителен брой проекти, които биха спомогнали за това програмата да има по-широко въздействие, не са могли да бъдат финансирани въпреки положителната оценка, която са получили, поради бюджетни ограничения. Заинтересовани страни изтъкнаха, че това положение може да накара кандидатстващите да се откажат от по-нататъшни опити за получаване на ново финансиране през следващите години. В доклада си от март 2017 г. относно изпълнението на програмата за периода 2014 — 2020 г.⁹ Европейският парламент призова Съвета и Комисията да разгледат възможността за общ бюджет от около 500 милиона евро за програмата приемник в рамките на следващата МФР¹⁰. Европейският икономически и социален комитет достигна до сходни заключения в

⁷ Например докато през 2013 г. са финансирани общо 544 проекта, през 2016 г. избрани за финансиране са едва 395. Общо 353 проекта за побратимяване на градове и 41 мрежи на градове са финансирани през 2013 г., а през 2016 г. те са едва 237 от първия вид и 30 от втория.

⁸ Годишни доклади на Европейската комисия за дейностите по програмата за 2014, 2015 и 2016 г.

⁹ Вж. препратката по-горе.

¹⁰ Което представлява символичното „1 евро на гражданин“.

становището си „Финансиране на организациите на гражданското общество“, прието през октомври 2017 г.¹¹

Таблица 2: Брой одобрени проекти и отпуснати безвъзмездни средства за оперативни разходи спрямо брой получени заявления¹²

Направление	Вид безвъзм. средства	Брой получ. заявл.	Брой избр. проекти	% избрани	2014 г.		2015 г.		2016 г.	
					Брой получ. заявл.	Брой избр. проекти	% избрани	Брой получ. заявл.	Брой избр. проекти	% избрани
НАПРАВЛЕНИЕ 1	Безвъзм. средства за действия	472	36	8 %	538	33	6 %	468	38	8 %
	Безвъзм. средства за опер. разходи	22	6	27 %	6	6	100 % ¹³	6	6	100 %
НАПРАВЛЕНИЕ 2	Побратимяване на градове	667	252	38 %	1404	252	18 %	1093	237	22 %
	Мрежи от градове	224	35	16 %	339	32	9 %	328	30	9 %
	Проекти на гражд. общество	538	29	5 %	440	27	6 %	541	25	5 %
	Безвъзм. средства за опер. разходи	139	29	21 %	37	31	84 %	31	30	97 %
Общо		2062	387		2764	381		2467	366	

Източник: Междинна оценка на програмата — 2017 г., Deloitte & Coffey International

2.4. Географски произход на проектите

Програмата е отворена за държавите — членки на ЕС, държавите кандидатки, потенциални кандидатки (т.е. държавите от Западните Балкани) и държавите от ЕАСТ, които са страни по Споразумението за ЕИП, при условие че подпишат международно споразумение, в което са определени подробностите по тяхното участие в програмата. През 2017 г. програмата се изпълнява в 33 участващи държави¹⁴.

¹¹ Вж.: Европейски икономически и социален комитет: „Финансиране на организациите на гражданското общество от ЕС“, становище по собствена инициатива, внесено от Jean Marc Roirant от 19 октомври 2017 г., ЕИСК, 2017 г., 01953.

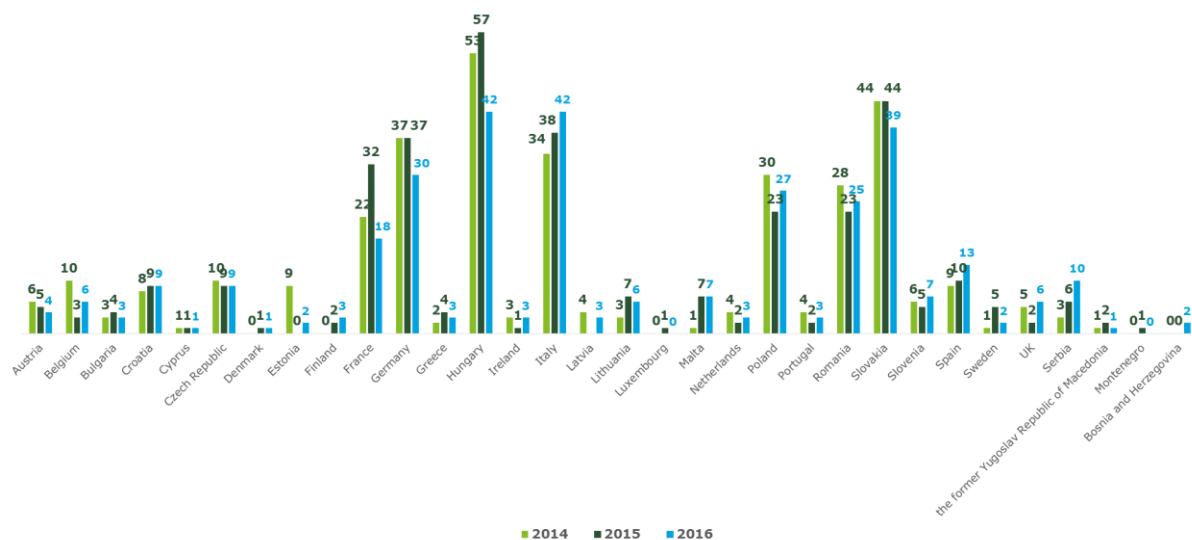
¹² Процентите са закръглени.

¹³ Право за повторно подаване на заявления през 2015 и 2016 г. са имали единствено организации, избрани от самото начало по поканата за представяне на предложения през първата година на програмата.

¹⁴ 28-те държави — членки на ЕС, както и Албания, Босна и Херцеговина, Бившата югославска република Македония, Черна гора и Сърбия.

Като се има предвид участието на партньорски организации, всички държави, участващи в програмата, са получили безвъзмездни средства по проекти. Унгария е традиционно страната с най-големия брой бенефициери — между 2014 и 2016 г. са ѝ отпуснати приблизително 15 % от общия размер на безвъзмездните средства по проекти. Словакия и Италия следват непосредствено по брой проекти — те са получили съответно приблизително 13 % и 11 % от безвъзмездните средства. Това се дължи главно на мярката за побратимяване на градове, при която почти половината от получените заявления се падат на тези три държави членки.

Таблица 3: Брой заявления по държави, получени през 2014, 2015 и 2016 г.

Източник: Междинна оценка на програмата — 2017 г., Deloitte & Coffey International

2.5. Участници и партньори

Между 2014 и 2016 г. безвъзмездни средства са отпуснати в подкрепа на над 1000 проекта в 33-те участващи държави. Общо 3,3 милиона граждани са привлечени пряко към дейности, подкрепяни по програмата (например участници в дейности по побратимяване на градове, участници в прояви, организирани от организации на гражданското общество, и др.), а други 3,9 милиона души са приобщени непряко (например като потребители на онлайн материали, създадени като част от програмата, читатели на проучвания, създадени от мозъчни тръстове, и др.). Данните за бенефициерите, участвали за пръв път, показват, че програмата успешно достига до нова аудитория, както като привлича нови бенефициери, така и чрез по-големи, по-транснационални партньорства¹⁵. Програмата е достигнала до почти 4500 града в Европа чрез проекти за побратимяване на градове и мрежи от градове¹⁶.

Значително е нараснал и общият брой на партньорите, участващи във всеки проект. С времето кандидатстващите са станали по-опитни и вследствие на това са представяли по-сложни проекти с участието на повече партньори. Общо са участвали над 2500 организации, от които приблизително 700, работещи в областта на европейската памет за миналото, и 1800 организации на гражданското общество.

¹⁵ Вж. глава 3 от работния документ на службите на Комисията, придружаващ настоящия доклад.

¹⁶ Данни от мониторинга на програмата, предоставени от ЕАСЕА.

2.6. Качество на проектите

Въвеждането на система от многогодишни тематични приоритети в замяна на предишната система на годишни приоритети внесе гъвкавост и сериозни подобрения на равнище проекти. Бяха въведени многогодишни приоритети, обхващащи останалия период от програмата (2016 — 2020 г.), за да осигурят на кандидатстващите повече време за планиране и подготовка на проектите, с което да им се позволи да се съсредоточат по-добре върху целите на програмата и да представят по-структурирани предложения с по-високо потенциално въздействие. Солидното съсредоточаване на програмата върху гражданите, наред с акцента върху актуални въпроси като миграцията, солидарността, културното многообразие, социалното приобщаване, европейското културно наследство и европейската историческа памет, даде на участниците възможност да включат в европейския дебат гледната точка на обикновените граждани, като в същото време позволи на институциите на ЕС да влязат в пряк контакт с хората по места.

Това спомогна да се подобри общото качество на проектите за побратимяване на градове, което се доказва от получените при оценката резултати. В миналото проектите за побратимяване на градове често представляваха срещи между хора от различни държави по повод на различни теми, като околна среда или спорт. В резултат от настоящата програма целенасочени действия от страна на Комисията и изпълнителната агенция позволиха финансираните по програмата проекти за побратимяване на градове и за мрежи от градове постепенно да станат по-приобщаващи и структурирани. Днес тези проекти обикновено включват голям брой партньори (средно по 5 за проекти за побратимяване на градове и по 10 за мрежи от градове)¹⁷ и се фокусират върху основни въпроси като миграцията или дебата за бъдещето на Европа.

Изискванията към съдържанието за проектите в областта на европейската памет за миналото и проектите на гражданското общество станаха също така по-строги, като създадоха по-здрава връзка с целите на програмата. Вследствие на това все по-голям брой организации внасят повече новаторски проекти с по-изразено европейско измерение¹⁸.

2.7. Структурна подкрепа за организации

Между 2014 и 2017 г. многогодишна структурна подкрепа чрез безвъзмездни средства за оперативни разходи бе предоставяна на европейски организации на гражданското общество и мозъчни тръстове¹⁹. За същия период са отпускани ежегодни безвъзмездни средства за оперативни разходи въз основа на работната програма на избраните организации. Съгласно проведената външна междинна оценка на програмата многогодишните безвъзмездни средства за оперативни разходи са позволили на бенефициерите да работят с по-дългосрочна визия и така да повишат ефикасността на своите дейности.

---

¹⁷ Вж. например френския проект за побратимяване на градове „Фестивал на Европа“ (Festival of Europe), описан в приложение 4 към придружаващия работен документ на службите на Комисията.

¹⁸ Вж. например проекта във връзка с паметта за миналото „В промеждутъка?“ (In Between?), описан в приложение 4 към придружаващия работен документ на службите на Комисията.

¹⁹ Покана за представяне на предложения за структурна подкрепа за европейските научноизследователски организации в областта на публичната политика (мозъчни тръстове) и за организациите на гражданското общество на европейско равнище — COMM-C2/01-2013.

3. КАКВО Е ПОСТИГНАТО ПО ПРОГРАМАТА „ЕВРОПА ЗА ГРАЖДАНИТЕ“?

Както е показано в придружаващия работен документ на службите на Комисията, като цяло към средата на изпълнението си програмата функционира добре и в двете направления с оглед на специфичните си цели и въз основа на показателите за въздействие от оценката на въздействието, определените в регламента показатели във връзка с резултатите от дейността и мненията, изразени от заинтересованите страни.

3.1. Практическо значение на програмата и европейска добавена стойност

В условия на политически, социални и икономически предизвикателства програмата изигра важна роля за поощряване на обществената ангажираност на гражданите в цяла Европа. Тя насърчи хората да участват по-активно в развитието на ЕС и да популяризират неговите основни ценности като толерантността, солидарността и недискриминацията чрез проекти и дейности, в които те могат да участват и да бъдат чути. Голям брой проекти пряко засягаха текущи политически и обществени въпроси като миграцията и икономическите кризи. Чрез програмата бе подпомогната и доброволческата дейност, по-конкретно чрез осигуряване на назначения за членовете на новосъздадения Европейски корпус за солидарност.

Възходът на евроскептицизма през този период подчерта колко важна е програмата, предизвиквайки необходимост от насърчаване на развиването на споделено чувство за европейска идентичност и от размисъл върху въпроси като привлекателността и добавената стойност на Европейския съюз за участващите държави и европейските граждани. В този контекст програмата предложи обществен форум, позволяващ на хората да изразяват своите идеи за бъдещето на Европа чрез подход на близост до обикновените граждани.

По-изявеният акцент върху европейската историческа памет в сегашната програма в сравнение с предишното ѝ издание е от основно значение за постигането на нейните цели. Програмата насърчи по-специално размисъла относно културното многообразие и общите ценности на Европа и създаде връзки между поуките от по-новата европейска история и дебата за бъдещето на Европа.

Всички дейности, финансирани по линия на програмата „Европа за гражданите“, имат или трансгранично измерение, като в тях се включват граждани и организации от няколко участващи държави, или са свързани със самия Европейски съюз. Дейности, свързани, наред с другото, с паметта за миналото, побратимяването на градове или общоевропейските мрежи целят да разширят перспективите и да развият чувство за европейска идентичност и принадлежност. Програмата има доказана европейска добавена стойност в нейното цялостно въздействие върху участниците и нейната допълняемост с други инициативи на ЕС, което не би могло да се постигне с други средства, ако тя бъде прекратена.

3.2. Постигане на целите на програмата

Чрез направлението „Европейска памет за миналото“ програмата спомогна за повишаване на осведомеността за европейската историческа памет и спомена за миналото, включително чрез развиването на дейности, свързващи паметта за миналото с гражданското участие и демокрацията в най-общия смисъл. По отношение на проектите, свързани с геноцид и с Холокоста, бе насърчен обмен, прехвърлящ националните граници, популяризиращ европейски подход към историята и добавящ по този начин към съответните дебати значителна стойност. Съгласно проведената външна

междинна оценка, след приключването на проектите във връзка с европейската памет за миналото участниците са признали, че споделят общи ценности с граждани от други участващи държави и че проектите имат потенциал да допринесат за трайни промени в отношението на участниците към ЕС и неговите история, ценности и култура²⁰.

В областта на побратимяването на градове програмата постига резултати, като повишава и насърчава взаимното разбирателство и приятелството между гражданите на местно равнище. Побратимяването на градове предлага такъв подход към гражданството, който се основава на близост до обикновените хора, като се дава възможност на гражданите от местните общности да се докоснат до добавената стойност, предлагана от ЕС, и да я приемат²¹. Този опит на свой ред води до повишено чувство за принадлежност към ЕС и накрая до гражданско участие на равнището на ЕС.

Мрежите от градове допълниха традиционната мярка за побратимяване, предлагайки на градовете и общините възможността да развият по-широкомасабни проекти с цел повишаване на въздействието и устойчивостта на техните проекти. Това позволи на бенефициерите да развият по-тематични, свързани с политики проекти, и да изградят трайни връзки с партньорски организации²².

Програмата е насочена както към организации на гражданското общество чрез безвъзмездни средства за оперативни разходи, така и към проекти на гражданското общество. И в двата случая граждани са приобщени към гражданското и демократично участие на европейско равнище и е оказан принос към общата цел на програмата, а именно ЕС да се приближи до своите граждани. И по двете направления наличният бюджет е изразходван сравнително равномерно всяка година. Големият брой преки и непреки участници, до които са достигнали проектите по линия на „Европа за гражданите“, показва, че програмата е била ефективна при сравнително ниски разходи.

Участието на организации на заинтересовани страни в програмата е оказало влияние върху техните възприятия за Европа. Повечето участващи организации са отбелязали положителния ефект върху своите знания за Европа и са изразили решителност да се ангажират в още по-голяма степен с гражданското общество. Участието в програмата е позволило също така на организациите на гражданското общество и техните партньори да изградят капацитет и международен опит, да се учат едни от други, а в някои случаи и да създадат устойчиви мрежи.

Що се отнася до устойчивостта на резултатите от програмата, проектите са създали дългосрочни взаимоотношения между партньорите, които в много случаи след края на проекта са продължили да участват и в по-нататъшни граждански действия. Например вследствие на проекти за побратимяване на градове са създадени мрежи от градове и са организирани последващи прояви между същите бенефициери, така че дейностите и проектите да продължат и след приключването на първоначалното финансиране по

---

²⁰ Вж. например ирландския проект във връзка с паметта за миналото „Жените, войната и мира“ (Women, War and Peace), описан в приложение 4 към придружаващия работен документ на службите на Комисията.

²¹ Вж. например проекта за побратимяване на градовете Сан Бартоломе де лас Абиертас (Испания) и Лаверноз-Лакас (Франция), описан в приложение 4 към придружаващия работен документ на службите на Комисията.

²² Вж. например нидерландската мрежа от градове „Град за града, хора за хората — изграждане на европейска култура на нулеви отпадъци“ (Town to Town, People to People — Building A European Culture of Zero waste), описана в приложение 4 към придружаващия работен документ на службите на Комисията.

програмата „Европа за гражданите“. Имало е обаче и „еднократни“ дейности, например събития и срещи, чиито цели са били засилването на обмена на опит и съсредоточаването върху социални и културни аспекти.

Една от мерките за опростяване, въведени в текущата програма, бе наличието на само две направления, придружени от хоризонтални действия. Тази нова структура се оказва по-разбираема за кандидатите и функционира добре. Същевременно въвеждането на многогодишни приоритети, преминаването към система на сумарни плащания и редица електронни мерки (система за отчитане) доведоха до допълнителни подобрения.

Процесът на мониторинг обаче представлява предизвикателство, тъй като в регламента съществуват различни набори от показатели, които не са пряко съпоставими с показателите, използвани при оценката на въздействието.

3.3. Дейности по оценяване — извличане на максимална полза от програмата

Финансовата подкрепа за информационните структури в държавите — членки на ЕС, и в другите участващи държави — звената за контакт на „Европа за гражданите“²³ — е основната дейност в тази област. Външната междинна оценка потвърждава ефективността на звената за контакт като фактори на национално равнище за популяризиране на програмата, подпомагане на евентуалните кандидати и установяване на връзки с местните организации и заинтересовани страни в участващите държави.

Освен това са разработени и поддържани инструменти за разпространение като платформата VALOR за резултати от проектите²⁴. Тази нова онлайн база данни спомага да се насърчава обменът на добри практики и полезни взаимодействия между програмите на ЕС за финансиране в областта на образованието, културата и гражданството.

Макар че дейностите по разпространение до голяма степен спомогнаха да се повиши осведомеността за програмата, би било от полза през втората половина на изпълнението ѝ да се развие по-стратегически подход, да се подобрят още повече разпознаваемостта на дейностите и прехвърляемостта и устойчивостта на резултатите от проектите.

3.4. Прояви и срещи, свързани с политиките

Проявите, организирани през цялата първа половина от изпълнението на програмата, спомогнаха да се повиши осведомеността и цялостната разпознаваемост на програмата, както и да се привлекат по-активно заинтересовани страни. От 2010 г. насам Европейската комисия организира ежегодни срещи за изграждане на мрежи, посветени на европейската памет за миналото, в които участват представители на организации, работещи в тази сфера. Също така от 2012 г. Комисията организира и специална ежегодна възпоменателна проява в Брюксел на 27 януари — Международния ден в памет на жертвите на Холокоста. Освен че насърчават развитието на общоевропейска мрежа за памет за миналото, тези прояви подобряват диалога по повод на

²³ Между 2014 и 2016 г. всички държави членки и участващи държави са определили звена за контакт с изключение на Обединеното кралство, Албания, Босна и Херцеговина и Черна гора.

²⁴ Вж.: <http://ec.europa.eu/programmes/europe-for-citizens/projects/>

многогодишните приоритети на едноименното направление на програмата и разполагат с потенциала да повишат като цяло авторитета на програмата.

По линия на направлението за гражданско участие са организирани две конференции в сътрудничество с организации на заинтересовани страни (през 2014 г. в Рим и през 2016 г. в Барселона), благодарение на което се е повишила политическата разпознаваемост на финансираните по програмата дейности.

Заинтересованите страни участват в процеса на създаване на политики по програмата чрез граждански диалог, представляващ редовни срещи между служители на Комисията и около 50 ключови активно ангажирани организации на заинтересовани страни. Чрез групата за граждански диалог към програмата се гарантира присъствието на изразители на независими мнения на гражданското общество в рамките на дебатите за ЕС и на същите се предоставя форум за диалог с Комисията и други институции.

3.5. Допълняемост и полезни взаимодействия с други програми на ЕС

Програмата „Европа за гражданите“ е в съгласие с други политики и инструменти на ЕС, занимаващи се със засилване на участието на гражданите на ЕС в гражданското общество на Съюза, и е в съответствие с други инструменти в областта на доброволческата дейност, младежта, научните изследвания и иновациите. Тя допълва други програми на ЕС за финансиране, и по-специално „Еразъм+“, Европейския корпус за солидарност, подпрограмата за култура на „Творческа Европа“ и Европейската година на културното наследство — 2018 г., като се фокусира допълнително върху участието и поставя силен акцент върху гражданите и обществените аспекти на ЕС.

И макар такива взаимодействия вече да са развити в някои области, например със създаването на гореспоменатата платформа VALOR или чрез несистемно сътрудничество на звената за контакт на „Европа за гражданите“, информационните бюра на „Творческа Европа“ и националните агенции за „Еразъм+“, междинната оценка показва, че в бъдеще програмата може да спечели още повече от по-координиран подход с други подходящи програми.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ

Развитията в политическо и обществено отношение в Европа през последното десетилетие изведоха на преден план въпросите за гражданството и поставиха акцент върху необходимостта да се повиши стойността, която виждат в европейския проект гражданите на ЕС.

Настоящият доклад относно междинната оценка на програмата „Европа за гражданите“ за периода 2014 — 2020 г. потвърждава нейната полза за насърчаване на гражданското участие, укрепване на чувството за обща принадлежност и подкрепа за взаимното разбирателство. Програмата играе положителна като цяло роля за насърчаване на гражданското участие и демократичната ангажираност, като достига до голям брой граждани, които иначе не биха се ангажирали с европейския проект. Участието в програмата спомага за укрепване на осведомеността по въпросите, свързани с ЕС, за развиване на взаимно разбирателство по отношение на Европа и за идентифициране с нея, като с това допринася за подкрепата за процеса на европейска интеграция в по-

дългосрочен план. Още от самото ѝ начало програмата „Европа за гражданите“ е призната като стъпка към по-последователна стратегия и политика на ЕС в областта на гражданското участие и европейската памет за миналото. В този контекст програмата може да окаже положително въздействие също и върху интереса и участието на гражданите в предстоящите европейски избори.

Сегашната структура на програмата — с две направления и паралелна мярка по оценяване — допринесе за провеждането на дебат относно бъдещето на Съюза въз основа на поуците от неговото минало. Както безвъзмездните средства за оперативни разходи, така и тези за действия спомогнаха да бъдат постигнати желаните крайни резултати.

И докато повечето програми на ЕС за финансиране са пряко свързани с определени негови политики, програмата „Европа за гражданите“ запълва пропуск, като изпълнява общата цел на Комисията за приближаване на гражданите до Съюза. Чрез пряка работа с гражданите програмата осигурява единствен по рода си форум, чрез който хората в ЕС да се приобщават посредством подход на близост до обикновените граждани. Програмата доказва добавената си стойност на равнището на ЕС по отношение както на въздействието си върху участниците, така и на ролята си като допълнение към други инструменти за финансиране и инициативи на политиката на ЕС.

В рамките на подготовката на следващата многогодишна финансова рамка и бъдещите програми на ЕС за финансиране Комисията ще прегледа заключенията от междинната оценка и ще предприеме действия по всички аспекти, за които е установена необходимостта от подобрения, и особено за повишаване на разпознаваемостта на програмата, преразглеждане на мониторинговите показатели и укрепване на полезните взаимодействия с други подходящи програми и инициативи на ЕС за финансиране.